

Täysistunto

Torstai 10.1.2019 klo 16.00—19.42

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 315/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle siivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.03 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain muuttamisesta.

Aluksi taustaa. Laki ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä tuli voimaan helmikuussa 2015. Urheilijaeläke on tunnustusluontoinen, ei etuusperusteinen, eläkejärjestelmä suomalaisille urheilijoille. Eläke on tarkoitettu myönnettäväksi menestyneille urheilijoille. Urheilijaeläke on harkinnanvarainen.

Valtion ylimääräinen urheilijaeläke voidaan myöntää urheilijalle tunnustukseksi olympiakisoissa saadusta kultamitalista. Erityisestä syystä eläke voidaan myöntää myös merkittävistä kansainvälisestä urheilu-urasta. Eläkettä myönnettäessä otetaan urheilusaavutusten lisäksi huomioon hakijan verotettavat tulot. Eläke voidaan myöntää joko kokonaisuutena eläkkeenä tai osaeläkkeenä riippuen hakijan tulotasosta. Täyden eläkkeen taso on tällä hetkellä runsaat 1 300 euroa kuukaudessa, ja osaeläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Urheilijaeläkkeet myönnetään veikkausvoittovaroista.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi ylimääräisestä urheilijaeläkkeestä annettuun lakiin säännös, jonka mukaan laissa säädetyn tulorajan noudattamisesta voitaisiin poiketa erityisen ansioituneen olympiavoittajan tai paralympiavoittajan osalta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös maininta siitä, että ylimääräinen urheilijaeläke voidaan myöntää urheilijalle myös paralympiakisoissa saadusta kultamitalista. Lisäksi ehdotetaan, että jo myönnetty osaeläke voitaisiin muuttaa täysimääräiseksi eläkkeeksi hakemuksesta, jos hakijan toimeentulo-olosuhteet ovat muuttuneet pysyvästi. Vastaava säännös sisältyy ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annettuun lakiin.

Eläkkeen määrän vahvistamisen sijaan valtion talousarviossa ehdotetaan vahvistettavaksi myönnettävien eläkkeiden enimmäislukumäärä. Laista ehdotetaan myös poistetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

vaksi maininta eläkkeiden rahoittamisesta veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Muutos vastaa ylimääräisestä taiteilijaeläkkeestä annetun lain säännöstöä.

Esityksellä voidaan arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia siinä tapauksessa, jos eläkkeiden maksaminen siirretään veikkausvoittovaroista budjettirahoituksen piiriin. Lähtökohtaisesti esitettyjen muutosten tarkoituksena on kuitenkin täsmentää eläkkeiden myöntämisen kriteerejä valtion talousarviossa vuosittain vahvistetun määrärahan puitteissa. Viime vuosina määräraha on ollut enintään 260 000 euroa ja sitä on saanut käyttää enintään 16:ta täyttä eläkettä vastaaviin urheilijaeläkkeisiin. Vuonna 2019 budjetti on noin 370 000 euroa. Esitetyt muutokset tulevat todennäköisesti lisäämään urheilijaeläkehakemusten määrää.

Ja lopuksi hieman pohdintaa urheilijaeläkkeiden tulevaisuudesta. Mielestäni Suomessa liian harva saa urheilijaeläkettä. Täyttä eläkettä saa tällä hetkellä vain muutama. Monet ovat kritisineet julkisuudessa nykyistä urheilijaeläkejärjestelmää, joka tosiaan tarjoaa eläkkeen vain harvalle. Siksi järjestelmää on tarpeen uudistaa nyt ja myös tulevaisuudessa, jotta voimme tarjota yhä useammalle yhteiskunnan kiitoksen menestyksekkäästä Suomen edustamisesta urheilussa.

Arvoisa puhemies! Uudistuksella on tiivistetysti siis tarkoitus parantaa Suomelle mainetta ja kunniaa tuoneiden urheilijoiden toimeentuloa. Lisäksi se mahdollistaa urheilijaeläkelain puutteiden korjaamisen taiteilijaeläkkeisiin nähden. Olympiavoitto on urheilumaa-ilman maineikkain saavutus, suoranainen uroteko, ja sen saavuttaneiden urheilijoiden palkitseminen on myös yksi tapa nostaa urheilun arvostusta Suomessa. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistalle.

17.07 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Urheilun kekkoseksikin kutsuttu urheilun grand old man Jukka Uunila aikoinaan kertoi, että silloinen tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen oli vuonna 1975 luvannut olympiavoittajille eläkkeen. Myös Kaarlo ”Kulta-Kalle” Kangasniemi kertoi Kekkosen antaneen tämän lupauksen. No, vuoden 75 lupauksesta meni pieni hetki aina helmikuuhun 2013 ennen kuin tehtiin tämä Kekkosen lupaus todeksi.

Arvoisa rouva puhemies! Urheilijaeläkkeen ajatuksena on se, että kun pitkän, mainetta saavuttaneen uran tehneet urheilijat ovat uhranneet tulevia eläketulojaan harjoitteluun, kilpailuun, niin eläkkeellä on tarkoitettu nimenomaan myöntää heille lisätuloja, kun eläke on jäänyt urheilijauran takia liian vähäiseksi. Tällä tavalla palkitaan, tai ei palkita vaan tuetaan, myös taiteilijoita ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden kautta. Ei kaikkia taiteilijoita, ei palkintona, vaan niitä, jotka ovat tehneet menestyksekkään uran ja joilla sen vuoksi ovat jääneet eläketulot vähäisiksi. Tämä ei ole siis palkinto eikä tunnustus. Erikseen on olemassa Pro Urheilu -tunnustus, joka on sekä tunnustus että myös rahallinen palkinto, ja tämä voidaan myöntää kaikille.

Arvoisa rouva puhemies! Kun luin tätä esitystä, niin tässä on oikeastaan kolme kohtaa, joista kaksi ovat hyviä: se, että jatkossa voi anoa täyttä eläkettä, jos tulot muuttuvat, ja toiseksi se, että tähän tulee se mahdollisuus, että veikkausvoittovarojen lisäksi tämä voisi tulla myös budjettivaroista. Mutta sen sijaan ihmettelen tätä kolmatta esitystä siitä, että lain alkuperäisen tarkoituksen vastaisesti jatkossa ei olisi ideana enää pelkästään se, että tuettaisiin niitä urheilijoita, joilla uran vuoksi eläketurva on jäänyt pieneksi, vaan voitaisiin myös muille myöntää eläkettä. Tätä ei, ministeri Terho, ole kannattanut teidän oma minis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

terionne, opetus- ja kulttuuriministeriö, ja myöskin valtion liikuntaneuvosto on todennut: ”Liikuntaneuvosto vastustaa esitystä tulorajoista poikkeamiseen erityisen ansioituneen olympiavoittajan tai paralympiavoittajan osalta.” Allekirjoitus: valtion liikuntaneuvoston puheenjohtaja, olympiavoittaja Tapio Korjus.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on myös iso kysymys siitä, mitkä tämän heijastusvaikutukset olisivat tuleviin taiteilijaeläkkeisiin, ja sen vuoksi toivoisin, että valiokunnassa hyvin huolellisesti pohditaan tätä kolmatta kohtaa: kannattaako muuttaa lain perusperiaatetta ja -ideaa siitä, että tällä nimenomaan paikataan sitä menetystä, joka urheilijalla on ollut urheilijauran takia. Tämä ei ole palkinto, vaan tällä on toiset periaatteet.

Puhemies Paula Risikko: Oliko muutamaan vastauspuheenvuoroon tarve? Edustaja Es-sayah ja edustaja Multala ainakin toivoivat, sitten mennään taas kohta listalle.

17.11 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä on todellakin monta tällaista, voisiko sanoa, tasa-arvoa lisäävää elementtiä. Ensinnäkin tässä tullaan yhä lähemmäksi taiteilijaeläkkeitä ja toisaalta — tärkeä asia — paraurheilijat nostetaan samalle viivalle. Totta kai on tärkeää, että myöskin sitten tulevaisuudessa voidaan pohtia, tuleeko tämän rahoitus budjettirahoista, ei pelkästään Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista.

Mutta tähän samaan asiaan kuin edustaja Arhinmäki kiinnittäisin huomiota. Tietenkin on varmasti niitä tilanteita, joissa merkittävästä olympia- tai paralympiamenestyksestä mielellään palkitaan, mutta meillä on olemassa tämä Pro Urheilu -menettely sitä varten. Ja toisaalta voisi sanoa, että ennen kaikkea aikanaan on luotu koko järjestelmä niitä henkilöitä varten, joilla ei ollut mahdollisuutta opiskeluun siihen aikaan ja joilta toisaalta ehkä jäi työura jollakin tavalla rikkiäiseksi ja hajanaiseksi. Kenties tuli loukkaantumisia tai vatsaavia, jotka eivät mahdollistaneet normaalin eläkekertymän kertymistä. Siinä mielessä olisinkin halunnut kuulla ministerin perusteluita tähän kohtaan, näitten tulorajojen poistamiselle.

17.12 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä hyvän esityksen ja täsmennysten tuomisesta. — Kuitenkin ehkä se, mistä aiemmatkin kommentit kumpuavat, on se, että kaikilla urheilijoilla, erityisesti yksilöurheilijoilla, ei ole minkäänlaista eläketurvaa tällä hetkellä, ja käytännössä siis kaikki urheilijat kärsivät siitä samasta, eli urheilu-uran aikana todella harvalle kertyy minkäänlaista eläkettä. Tällä hetkellä tähän tämä kyseinen laki koskee niitä henkilöitä, joilla sitten muutenkin eläketurva on jäänyt alhaiseksi eli ei ole käytännössä ollut mahdollista ikään kuin kompensoida urheilu-uran jälkeen sitä urheilu-uran aikaista eläkekertymää. Ehkä nyt tätä muutosta suurempana puutteena pidänkin sitä, että tämä eläketurva puuttuu kaikilta heiltä, jotka ottavat sen riskin ja heittäytyvät urheilu-uralle. Sen pitäisi olla paljon turvallisempi valinta ihan kaikille, myös heille, jotka eivät sitä olympiamitalia voita. Onkin hyvä, että ministeri on tähän epäkohtaan jo kiinnittänytkin huomiota.

17.13 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella, kun tämä laki tehtiin, se oli askel oikeaan suuntaan, ja nyt tässä vielä hieman parannellaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

Edustaja Arhinmäki puuttui siihen, että siellä on tietysti tämä ”erityisen ansioituneelle” ja ”erityisestä syystä”. No, totta kai kannattaa katsoa, mitä ovat ne erityiset ansiot ja erityiset syyt, jotta se on tasa-arvoinen.

Nämä tuloajat sinänsä ovat hyvin matalia, ja niin kuin edustaja Multala tässä mainitsi, monella urheilijalla eläkekertymä jää hyvin pieneksi. Urheilu-ura saattaa kestää 10, jopa 15 vuotta, ja sen takia sitten työura jää lyhyeksi, ja on hyvä, että sitä nyt edes jonkin verran pystytään paikkaamaan.

Sen huomion haluan tässä lähettää liitoille, kun tämä eläke myönnetään nimenomaan hakemuksesta, että eläkkeensaajat ovat varttuneita ja kaikki eivät välttämättä seuraa ope- tus- ja kulttuuriministeriön sivuja tarkkaan jokaisena päivänä ja se edellyttää silloin liitoil- ta aktiivista tiedottamista näitä urheilijoita kohtaan, jotta he tietävät, että tällainen järjestel- mä on olemassa ja että he voivat hakea. [Puhemies: Minuutti mennyt jo aikoja sitten!] Esi- merkiksi viime vaalikaudella tässä tapahtui paralympiapuolella ikävä kömmähdys.

17.14 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä jär- jestelmä on olemassa, ja yhdyn niihin puheenvuoroihin, mitä täällä aiemmin on sanottu sen hyvistä puolista ja siitä, kuinka tärkeää tämä on, ja tietenkin se vaatii myös sen, että se on resursoitu kylliksi.

Minä haluaisin tässä vähän kysyä, kun kuuntelin edustaja Arhinmäen puheenvuoron ja hän on varmasti oikeilla jäljillä kysyessään tätä tuloaja-asiaa, sillä kyllähän se aika mer- kittävää on, jos liikuntaneuvosto kokonaisuudessaan — aika arvovaltainen elin, joka poh- tii näitä asioita — vastustaa tätä. Mielelläni, ministeri Terho, kuulisin teidän perustelujan- ne juuri tähän kohtaan, koska kuitenkin tässä tämä vastustuselementti on olemassa. Tieten- kin ymmärrän sen, että jos voimavarat ovat niukat ja joku saa sitten tulorajoista viis hie- man enemmän, taas joku voi jäädä hieman vähemmälle, ja siksin haluaisin tietää, mistä itse asiassa on kysymys tässä taustassa. Itse en siellä liikuntaneuvostossa ole enkä tiedä keskustelua, mikä siellä on käyty, ja siksi toivon, että sitä jonkin verran tässä avataan. [Pu- hemies koputtaa]

Kaikkienensa haluan korostaa tämän eläkejärjestelmän resursoinnin riittävyyttä.

17.16 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän myös tätä urheilijaeläkejärjestelmää tärkeänä, ja on hienoa, että siihen tulee myös näitä uudistuk- sia. Täytyy sanoa, että arvostamani presidentti Kekkonen oli kaukaa viisas, kun tällaisen aikanaan lupasi Kangasniemelle ja kumppaneille.

Tasa-arvoisuushan tässä on tietysti erittäin tärkeää, ja kysynkin ministeriltä ihan omaa tietoa lisätäkseen, paljonko se järjestelmä maksaisi, jos kaikille kultamitalisteille annettais- siin eläke ilman erillistä anomusta — missä suuruusluokassa olisi. Onko tämä kuinka iso vaihtoehto, että urheilija voittaessaan mitalin tietäisi, että on ansainnut eläkkeen? Toisaal- ta tämä tuloraja-asia on mielestäni tärkeä ja perusteltu asia. Jos on hyvin menestynyt urhei- lija ja menestynyt sen jälkeen muuallakin siviilielämässä, niin varmaan se eläke on siltä osin ok.

Onko mietitty sellaista, voisiko urheilija urheilijauran aikana toimia niin sanotusti yrit- täjäpohjalta? Kun urheilijatkin saavat erilaisia palkkioita ja korvauksia siinä urheilu-uran aikana, niin se katsottaisiin heidän tulokseen ja he maksaisivat siitä eläkettä niin kuin yrit- täjät ja sillä lailla voisi kertyä tämä eläketurva. Ja vaikkei sitten olisikaan olympiavoittaja, [Puhemies koputtaa] niin olisi urheilu-uran aikana eläketurva kertynyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

17.17 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapanani ei ollut kehua viime vaalikauden hallitusta, mutta tämä oli yksi hienoista asioista, mitä viime vaalikaudella toteutettiin hallituksen johdolla. Nyt on hyvä, että tähän saadaan näitä välttämättömiä korjauksia, tarkistuksia, esimerkiksi juuri tämä, että paralympialaisten menestyjät tulevat tämän eläkkeen piiriin. Ja on hyvä asia, että tämä lähenee taiteilijaeläkkeen kriteereitä.

Tuossa ministeri mainitsi, että tätä järjestelmää kehitetään ja myös vastaisuudessa on kehittämisen paikkoja edelleen, niin että tässä on edelleen korjaamista. Mitä näkisitte, herra ministeri, että tässä vastaisuudessa on vielä korjattavaa?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan viisi vastauspuheenvuoroa: Torniainen, Myllykoski, Rossi, Arhinmäki, Kiuru. Sitten on tietysti ministerin vastaus, mutta sitten katsotaan puhe-listaa.

17.18 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Terholle asian esittelystä.

Urheilijaeläkejärjestelmä on erittäin hyvä, ja kiitos tässä yhteydessä edelliselle eduskunnalle siitä, että se on luotu. Kaiken kaikkiaan omasta mielestäni tämä parannus, mitä nyt tehdään tässä hallituksen esityksessä, on erittäin hyvä ja tervetullut, ja uskon, että sitä myöskin on odotettu. Tämä lisää myöskin urheilun ja urheilumenestyjien arvostusta. Ennen kaikkea tämä on myöskin tasa-arvokysymys. Tässä nyt myöskin nostetaan paralympialaiset ja olympiaurheilijat samalle viivalle muiden kanssa. Se on hyvä asia. Tätä on toivottu kauan aikaa.

Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja oikeastaan siitä asiasta, että kun näitä resursseja on hallituksen esityksen valmistelussa kaavailtu, niin mitä ne tulisivat olemaan. Ministeri Terholta kysyisin: nyt kun tämä lähtee siitä, että hakemuksesta voi sitten saada eläkkeen, niin paljonko se lisäarvo olisi, jos saataisiin se, että automaattisesti tulee olympiavoitosta tietty korvaus?

Puhemies Paula Risikko: Vain minuutti käytetään aikaa. — Edustaja Myllykoski, 1 minuutti.

17.19 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siinä pysytään.

Olisin joka tapauksessa kysynyt ministeri Terholta, että kun olette tuonut raikkaan keskustelunavauksen näin vaalien merkeissä, niin olisiko tässä yhteydessä ollut hyvä ottaa keskusteluun tämä: kun ne urheilijat, jotka ovat menestyneitä urheilijoita, saavat apurahoja — jo ennen uransa loppua meillä tehdään urheilijasta tiettyjä luokitteluja siitä, onko tämä potentiaalinen Suomen lipunkantaja kansainvälisesti — niin olisiko järkevää ruveta keskustelemaan vaikkapa liikuntaneuvoston kanssa tästä järjestelmästä, että uudistettaisiin sitä niin — kun liikuntaneuvosto tätä mallia nyt ei oikein ole kannattamassa — että me voisimmekin arvioida jo siinä vaiheessa menestyvien urheilijoiden potentiaalisuutta, jotta heidän apurahoistaan osa menisikin eläkkeen kartuttamiseen? Tai sitten laitettaisiin joku muu siivu, mutta toivoisin, että tämä raikas keskustelu, [Puhemies koputtaa] mitä tällä käydään, voisi jatkua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

17.21 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on urheilukansa. Me rakastamme ainakin voittajia, ja siksi minä kyllä kannan huolta niidenkin puolesta, jotka eivät sitten ole voittajia, niiden puolesta, jotka tulevat vähän hitaammin maaliin eri tilanteissa. Hallitus on tehnyt paljon hyviä asioita, muun muassa tunti lisää liikuntaa kouluihin on eräs tällainen tekijä. Mutta on varmasti paljon asioita, joilla voidaan kannustaa urheilijoita heidän aktiivitoimiaikanaan, millä tavoin voidaan panostaa heidän toimeentuloonsa. Eläketurva on monelle nuorelle urheilijalle sellainen, että ei sitä niinkään ajatella, ja olympiavoittokin on aika kaukainen haave monelle.

Arvoisa puhemies! Tässä mielessä kysynkin, kun hallituksen ja eduskunnan toimintakausi on loppumetreillä, viimeinen savotta on täällä meneillään: löytyykö vielä toimenpiteitä ainakin yhteiskunnan kannustukseksi myös siinä, että nekin, jotka eivät ole nyt sitten näkemässä ja kenties saamassa näitä sinänsä tarpeellisia lisäeläkkeitä, voisivat pärjätä myös aktiiviaikanaan paremmin?

17.22 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä järjestelmä, kun ensimmäistä kertaa helmikuussa 2013 jaettiin olympiavoittajille urheilijaeläkkeitä, tuli nimenomaan veikkausvoittovaroista ja rajatulle joukolle sen vuoksi, että silloin ei ollut vielä riittävästi rahoitusta eikä lainsäädäntöä, mutta tämä Kekkosen lupaus oli saatava melkein 40 vuotta sen antamisen jälkeen toteutetuksi. Sen vuoksi minusta on hyvä, että kun saatiin silloin pää auki ja saatiin viime kaudella lainsäädäntö, niin sitä tässä nyt tarkennetaan sekä rahoituksen osalta että sen osalta, että tätä joukkoa laajennetaan. Mutta edelleen minä nostan esille sen, että lausunnoissa on todettu, että tämä, että tulorajoista voi myös poiketa, asettaisi hakijat epätasa-arvoiseen asemaan, ja liikuntaneuvosto sanoo, että tämä muutos ei palvelisi kyseisen lain tarkoitusta eli turvata perustoimeentulo henkilöille, joiden eläkekertymä on urheilu-uran johdosta kovin alhainen. Tässä helposti on sellainen tilanne, että sellainen, [Puhemies koputtaa] jolle pitäisi tämä turvata, jää vähemmälle sen vuoksi, että annetaan jollekin.

17.23 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä järjestelmä nyt eri vaalikausilla kehittyy koko ajan oikeaan ja parempaan suuntaan, niin heitänpä tässä jo kehitysajatuksen tuleville vaalikausille. Meillä on runsas joukko valmentajia, jotka tekevät arvokasta valmennustyötä oman työnsä ohella, ja monella työnteko jää sitten aika vähiin ja käy samalla tavalla kuin urheilijoille, että eläkekertymä jää todella pieneksi. Esitän ajatuksen, että lakia jossain vaiheessa, esimerkiksi tulevalle vaalikaudella, voitaisiin laajentaa sillä tavalla, että erityisen ansioituneille ja erityisestä syystä pienieläkkeisille valmentajille voitaisiin laajentaa tätä. Se joukko ei välttämättä ole kovin iso, mutta he ovat tehneet merkittävää työtä.

Ja sitten toistan tämän, mikä jäi äsken vähän kesken, että liitoilla on iso vastuu tiedottaa omia urheilijoitaan, että varttuneet urheilijat eivät sitten jää sen takia rannalle, että kukaan ei ymmärrä tehdä sitä hakemusta.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia, tässä olivat vastauspuheenvuorot. Riittääkö ministerille 3 minuuttia paikalta?

17.24 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Ensinnäkin olen iloinen siitä, että meillä on siis pääosin yhteisymmärrys

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

sisällön mielekkyydestä ja siitä, että paitsi että tämä järjestelmä on hyvä, sitä tulee kehittää sekä nyt että jatkossa.

Ensimmäinen kysymys, mitä tietysti itsekin pohdin silloin ja minkä otti tässä useampi esiin, ainakin Pakkanen: miksei sitten selvyuden vuoksi vain yksinkertaisesti kaikille olympiavoittajille? Silloin tulin pohtineeksi esimerkiksi Suomen tulevaan jääkiekkomenestykseen vakaasti uskovaisena sitä, että jos tekisin tällaisen kategorisen esityksen, niin kun meidän joukkueessamme todennäköisesti neljän vuoden päästä on taas NHL-pelaajia ja kahdeksan vuoden päästä on NHL-pelaajia ja sitten kaikki 20 NHL-pelaajaa voittaisivat olympiakullan ja nämä miljonäärit olisivat oikeutettuja tähän eläkkeeseen, niin se olisi tavallaan tarpeeton laajennus tälle järjestelmälle. Sen takia tyydyin tähän rajatumpaan uudistukseen.

No, nyt tässä tosiaan osa on ollut epäileviä sen suhteen, onko tarpeeton lisä tämä uudistus, mitä kohtaan neuvostokin on osoittanut epäilyksiä, mutta mitä toisaalta Olympiakomitea ja tietenkin moni itse olympiavoittaja on kyllä toivonut, eli tämä mahdollisuus poiketa näistä tulorajoista. Tarkoitus on siis parantaa urheilu-uran vetovoimaa. Yksinkertaisesti tämä — edes pieneltä osin. Tämähän on käytännössä kuitenkin hyvin maltillinen uudistus ja mielestäni nimenomaan liiankin maltillinen. Mutta kun annetaan mahdollisuus erityisesti syystä joustaa näistä rajoista, niin tarkoitus olisi tehdä vain joustavampi ja inhimillisempi järjestelmä, mikä tosiaan on käytännössä hyvin pieni uudistus, periaatteellisesti siitä voi tietysti sitten keskustella.

Kun kysyttiin, että mitä tulevaisuudessa, niin se, mitä minusta pitäisi tehdä — koska minun filosofiani on, että tämä järjestelmä on juuri koko huippu-urheilu-uran vetovoiman kasvattamiseksi — on se, että kyllähän tätä pitäisi pystyä jatkossa laajentamaan laajemmalle joukolle ja myös valmentajille. Se on oikein hyvä ajatus.

Siinä lyhyesti. Kaksikin minuuttia riitti tähän filosofiseen keskustelun aiheesta.

Puhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle.

17.26 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Moni urheilija kärsii tiukasta taloudellisesta tilanteesta aktiiviuran jälkeen. Osa urheilijoista, jopa varsin tunnetuistakin, elää kädestä suuhun myös uran aikana. Loppujen lopuksi Suomessa niiden urheilijoiden joukko, jotka kykenevät itsensä elättämään urheilemalla, on varsin pieni. Myös lajikohtaiset erot ovat suuria, ja siellä, missä raha liikkuu vähemmän, on huippunimilläkin tienestit tiukassa. Kunnollinen satsaaminen menestykseen vaatii paljon aikaa ja resursseja sekä merkittäviä uhrauksia. Monilla urheilijoilla saattaa jäädä opiskelut vähemmälle, kun urheilumenestyksen eteen on paiskittava niin paljon töitä, ettei aikaa juuri muuhun tahdo jäädä.

Mielestäni urheilijaeläkkeet ovat perusteltuja, koska monet vuodattavat siniristilipun eteen paljon hikipisaroita ilman, että rahaa juuri jää kouraan. Kun urheilu-ura on paketissa, luonnollisesti eläkettäkin ei pääse karttumaan, jos ei muuta tienestiä ole. Säännös, jonka mukaan säädetyn tulorajan noudattamisesta voitaisiin poiketa erityisen ansioituneen olympiavoittajan tai paralympiavoittajan osalta, tuo lisää harkinnan varaa urheilijaeläkkeiden myöntämiseen. Myös mahdollisuus osaeläkkeen muuttamiseen täysimääräiseksi on hyvä asia. Ylimääräisen urheilijaeläkkeen muuttamisen myötä se vastaa ylimääräisestä taiteilijaeläkkeestä annetun lain säännöstä. Tämä on reilu muutos.

Esityksen budjettivaikutukset eivät ole merkittävät, mutta mielestäni on hyvä, että laista ehdotetaan poistettavaksi maininta eläkkeiden rahoittamisesta ensisijaisesti veikkauksen ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

raha-arpajaisten voittovaroista. Veikkausvoittovaroihin kohdistuu jo tällä hetkellä kova paine, ja pitkässä juoksussa Veikkauksen toimimiseen kulttuurin ja urheilun sekä muun toiminnan rahasampona liittyy paljon epävarmuustekijöitä.

Esitys on pääosin hyvä, erittäinkin hyvä, ja parantaa osaltaan urheilijaeläkejärjestelmän toimivuutta. Mutta tietenkin myös liikuntaneuvoston jäsenenä haluan, että otettaisiin huomioon juuri tämä, että urheilijalla ura on voinut työssä jäädä hyvin lyhyeksi, ja kun tulee eläkeikä, on eläke jäänyt urheilunkin takia todella pieneksi. Ja se pitää huomioida, että kyllä myös taloudellinen tilanne, sen määrittäminen ja sen vaikutus, olisi erittäin tärkeä ottaa huomioon olympiavoittajan kohdalla.

Olemme kaikki suomalaiset varmaan sitä mieltä, että on todella kivaa ja hieno ja upea asia, kun Pikkuleijonat toivat kultaa, kun tulee olympiakultaa, on se laji mikä tahansa, tai tulee kansainvälisesti hyvää menestystä, on se laji mikä tahansa. Lajeissa on kyllä eroa: Joitakin tuetaan paljonkin, helposti saa sponsoreita. Toiset lajit eivät sitä saa, pitää tehdä melkein nollalla eurolla tai maksaa itse kaikki. On tärkeää, että on laji mikä tahansa, jos Suomi saa siitä mainetta ja lapset ja nuoret ja aikuisetkin saavat tsemppiä harrastaa urheilua, se on tärkeää, arvokasta.

Olen ehdottomasti sitä mieltä, että olympiavoittajia ja muutenkin menestyneitä huippu-urheilijoita pitää jotenkin huomioida. Ennen vanhaan menneinä vuosikymmeninä näin ei ollut, ja monet olympiaurheilijat, aikaisemmat ja hyvin menestyneet, ovat joutuneet käymään työssä ja työn ohessa treenanneet, uhranneet paljon, ja myös läheiset ovat uhranneet paljon. Minä muistan, kun 70-luvulla, kun velipoikani on kymmenottelija ollut ja Suomeakin edustanut paljon, hän treenasi talvisin niin, että puntit olivat siellä kotituvassa, ja kerran ne puntit putoivat läpi lattian. Kun piti lämpimissä oloissa treenata eikä treenipaikkoja ollut, niin äiti sanoi, että nyt täytyy siirtyä navetan puolelle, etteivät kaikki lankut mene rikki. Eli kyllä se on ollut aika vaikeaa ennen vanhaan, ja nyt on positiivista se, että on päästy vähän eteenpäin urheilijankin uralla.

Toivonkin, että tämä jatkuu ja urheilijoita palkitaan, kun menestystä tulee, ja ennen sitäkin on mahdollisuudet harrastaa ja tehdä hyvä ura myös urheilijana. Se on hienoa, että nykyään pystyy myös opiskelemaan siinä samalla. — Kiitos.

17.32 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että nyt kerrankin on sellainen aihepiiri, josta voin sanoa, että tunnen sen jopa paremmin kuin omat taskuni.

Ehkä tässä ensin edustaja Pakkasen ehdotukseen siitä, minkä vuoksi urheilijat eivät voisi toimia yrittäjinä: No, sama syy ehkä kuin taiteilijoilla, eli suurin osa urheilijoista todella elää kädestä suuhun. Kaikki tulot, joita on saatavissa joko sponsorirahoituksena tai sitten yhteiskunnan tukena tai seuran mahdollisena tukena, yleensä menevät suoraan siihen urheiluun, ja varsinkin uransa alkuvaiheessa oleville urheilijoille, jotka harjoittelevat yhtä paljon ja matkustavat yhtä paljon kuin huiput mutta eivät kuitenkaan tienaa läheskään yhtä paljon, on erittäin haasteellista siinä vaiheessa maksaa näitä YEL-maksuja aivan varmasti. Myöskin yritystoiminnan pyörittäminen tietenkin on oma byrokraattinen haasteensa siinä urheilun ohella.

Muutama vuosi sitten oli STM:n asettama työryhmä, jossa itse asiassa pohdittiin tätä urheilijoiden eläkejärjestelmää, ja silloin työryhmässä oli esillä samantyyppinen järjestelmä kuin tällä hetkellä taiteilijoilla on, eli että apurahaurheilijoilta otettaisiin siitä apurahasta suoraan eläkesäästöjä varten ja se järjestelmä olisi ollut MYELin piirissä, ja tämä järjestelmä siis nyt tällä hetkellä on jo taiteilijoiden apurahoissa käytössä. Kaikki muut itse asiassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

loppujen lopuksi totesivat, että tähän järjestelmään ei voida mennä, mutta Urheilijayhdistys, joka siis edustaa yksilöurheilijoita, oli sitä mieltä, että tämä olisi ollut järkevä järjestelmä. Olen itse edelleen sitä mieltä, että tämä olisi yksi niistä mahdollisuuksista, joita voitaisiin myös urheilijoiden osalta käyttää, ja erityisesti tietysti niiden urheilijoiden, jotka ovat apurahojen piirissä. Heitähän on nykyään huomattavasti enemmän, kun nykyään on sekä nämä pienemmät, puolikkaat apurahat että nuorten urheilijoiden apurahat, eli kolmea eri tasoa.

Sitten tästä itse esityksestä sen verran, että mielestäni tämä on hyvä esitys. Tämähän ei sinällään laajenna tätä varsinaisen urheilijaeläkkeen saajien joukkoa kovinkaan laajalle, sillä määräraha pysyy samana ja nämä edelleenkin myönnetään hakemuksesta.

Vaikka olen liikuntaneuvoston jäsen, en itse asiassa ollut siinä käsittelyssä paikalla, kun tätä lausuntoa sorvattiin, mutta en pidä tätä tulorajoista poikkeamisen mahdollisuutta minään suurena haasteena, sillä kun nämä edelleen myönnetään hakemuksesta, niin en usko sellaisten urheilijoiden tätä hakevan, joilla ei olisi ongelmia toimeentulonsa kanssa, ja uskon, että tässä ehkä on kyse enemmän siitä, että silloin ollaan aika lähellä sitä tulorajaa joka tapauksessa.

Ehkä enemmän itseäni mietityttää se toinen poikkeus eli se, että nyt voidaan poikkeuksesta myös muille kuin olympiavoittajille myöntää urheilijaeläkettä. Sinänsähän se on hyvä, koska meillä on paljon sellaisia urheilijoita, jotka ovat voittaneet vaikka olympiahopeaa tai olympiapronssia tai maailmanmestaruuksia kasapäin mutta eivät yhtään olympiakultaa ja varmasti ansaitisivat menestyksensä puolesta urheilijaeläkkeen, erityisesti jos eläkettä ei muuten ole työuran aikana kertynyt riittävästi. Kuitenkin tässä aiheutuu sitten harkinnan paikka ministeriöön, eli ministeriön tulee jatkossa pohtia, ketkä ovat sitten niitä kriteerit täyttäviä urheilijoita, jotka eivät ole olympiavoittajia. Tietenkin tämä avaa mahdollisuuden myös muissa kuin olympialajeissa nyt saada urheilijaeläkettä.

Positiivista on se, että tulevaisuudessa urheilijaeläkkeitä voidaan siirtää rahoitettavaksi myös budjettivarojen puolelta. Näkisin, että tämä olisi hyvä suuntaus muutenkin urheilun ja liikunnan rahoituksessa, sillä tulevaisuudessa on nähtävissä sekin riski, että veikkausvoittovarot mahdollisesti tulevat pienenemään.

Ehkä vielä tästä, mikä aiemmassa keskustelussa tuli ilmi: Mielestäni edustaja Kiurun avaus siitä, että valmentajillakin voisi olla samantyyppinen järjestelmä, on hyvä. Tosin toivon, että se koskisi vain sellaisia valmentajia, jotka ovat valmentaneet aikoinaan, eivät ehkä nykypäivänä, sillä nykyäänhän on tehty paljon töitä sen eteen, että valmentaminen voisi olla täysipäiväinen työ, erityisesti huippu-urheilijoiden valmentaminen, sillä ilman ammattimaista valmentajaa, ammattilaista, huippu-urheilijalla on huomattavasti vaikeampi tie päästä huipulle.

Ehkä vielä sen haluan tähän loppuun sanoa, että esitys on mielestäni kannatettava ja toivon, että tätä keskustelua urheilijoiden sosiaali- ja eläketurvasta jatketaan. Ensi kaudella todella, kun täällä varmasti käsitellään sosiaaliturvan kokonaisuudistusta, toivoisin, että eri puolueet pohtisivat omia ajatuksiaan, millä urheilijoiden ja muiden kuin apurahataiteilijoiden — esimerkiksi freelancereiden ja kaikkien sellaisten, joilla ei ole työnantajaa — eläke- ja sosiaaliturva ratkaistaan. Tällainenhan tapaus nimenomaan urheilijoiden osalta on.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän varattu aika on käytetty, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

Keskustelu keskeytettiin kello 17.37.

Keskustelua jatkettiin kello 19.34.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan numero 3 käsittelyä.

19.34 **Kimmo Kivelä sin:** Puhemies! Puoli tuntia oli varattuna aikaa keskustella ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain muuttamisesta. Puoli tuntia kului nopeasti, ja nyt tämä keskustelu jatkuu, tosin valitettavasti typistettynä.

Salissa lienee yksimielisyys — ainakin nykyisessä salissa, kun täällä on kaksi edustajaa ja puhemies paikalla [Naurua] — siitä, että on todellakin tärkeää, että tulevaisuudessa urheilijaeläkejärjestelmää voidaan laajentaa. Tämä kaikinensa on hieno asia, joka lopulta toteutettiin. Siitä edelliselle hallitukselle kiitokset, vaikka tapanani ei ole ollut Kataisen — Stubbin hallitusta kehua.

Ja on erittäin hyvä asia myös se, että urheilijaeläkejärjestelmä entisestään lähestyy taiteilijaeläkejärjestelmää. Sinänsä viime vaalikaudellahan lakkautettiin sanomalehtimieseläkkeet, mutta se ymmärrettävästi oli pitkälti perusteltua, sillä se oli eri aikakauden tuote eikä enää uusien myönnettävien eläkkeiden osalta perusteltua.

Valitettavasti keskustelussa ministeri Terho ei vastannut esiin tuotuun kysymykseen — jäikö häneltä se noteeraamatta parissakin puheenvuorossa — siitä, onko todella kysymys tunnustuksesta vai jostakin muusta ensisijaisesti entisen menestyksekkään urheilijan toimeentuloon liittyvästä. Ja, puhemies, olisi ollut ministeriltä paikallaan, että hän olisi maininnut jotakin Pro Urheilu -tunnustuspalkinnon ja urheilijaeläkkeen välisestä suhteesta. Sinänsä tämäkin on hieno instituutio, mikä 2000-luvun ajan on ollut olemassa, että menestyksekkäille urheilijoille annetaan eräänlainen elämäntyötunnustuspalkinto. Muistini mukaan se on 20 000 euroa.

Hienoa on tässä lakiesityksessä myös se, että tätä laajennetaan paralympialaisissa menestyneisiin urheilijoihin.

Monella tapaa urheilijoiden asema ja nimenomaan valmistautuminen urheilijauran jälkeiseen elämään on parempi, ja sitä on tietoisesti erilaisilla hankkeilla ja ohjelmilla parannettu. Aikaisemmin urheilija oli hyvin yksin. Kouluttautuminen jäi vähemmälle, ja sitten urheilu-uran jälkeen siviilielämään pääsy ei aina ollut niin helppoa. Nyt on erilaisia hankkeita, jotta urheilija hankkii ammatin, kouluttautuu urheilijauran ohella tai välittömästi sen jälkeen. On myös erilaisia taloudellisia ohjelmia, jotta rahaa urheilu-uran aikana jäisi sivuun. Kaikki tämä on hyvää, mutta kyllä urheilijaeläkejärjestelmää pitää vielä kehittää ja sen piiriä laajentaa. On toki monia muitakin urheilijoita kuin olympiavoittajat, jotka ovat joutuneet uhrautumaan hyvin paljon.

Kun lähetekeskustelu alkoi, täällä tuotiin esiin, kuinka presidentti Kekkonen toi jo Meksikon vuoden 68 olympialaisten jälkeen esille, että Kaarlo Kangasniemelle ja muillekin tällainen eläke tulisi järjestää. Itse muistan, kun olin ensimmäistä kertaa vuonna 78 lukioikäisenä SMP:n puoluekokouksessa ja siellä annettiin julkilausuma, että urheilijaeläkejärjestelmä. Ja kun menin sitten kotona Lahdessa tämän puoluekokouksen jälkeen taas jalkapalloharjoituksiin ja levitin propagandapapereita siellä jalkapalloharjoituksissa, niin osa nau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 139/2018 vp

roi, että urheilijaeläke. Se tuntui utopistiselta ajatukselta, mutta tänä päivänä se on totta ja laajenee entisestään.

19.39 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annettua lakia. Voimassa olevaan lakiin ehdotetaan lisättäväksi muun muassa säännös, jonka mukaan laissa säädetyn tulorajan noudattamisesta voitaisiin poiketa erityisen ansioituneen olympiavoittajan tai paralympiavoittajan osalta.

Muutosten tarkoituksena on lähtökohtaisesti täsmentää eläkkeiden myöntämisen kriteerejä valtion talousarviossa vuosittain vahvistetun määrärahan puitteissa. Tälle vuodelle rahaa on budjetoitu 370 000 euroa edellisvuosien 260 000 euron sijaan, ja sitä on saanut käyttää enintään 16:een täyttä eläkettä vastaavaan urheilijaeläkkeeseen. Mahdollisuus jättää tuloraja huomioimatta erityisen ansioituneen urheilijan osalta tulee todennäköisesti lisäämään hakemusten määrää, enkä pidä sitä ollenkaan huonona asiana.

Suomi on tavallaan urheiluhullu maa, ja osaamme arvostaa menestyneitä urheilijoitamme. Toivoisin kuitenkin, että yhä useammalla menestyneellä urheilijalla, myös paraurheilijalla, olisi mahdollisuus saada tällaista urheilijaeläkettä. Tämä on siinäkin mielessä oikeasuuntainen esitys.

Edustaja Pauli Kiuru toi tänään esiin asian, että myös valmentajia voitaisiin ottaa tähän urheilijaeläkkeeseen mukaan. Mielestäni se on hyvin kannatettava ehdotus. Siinäkin tosin jouduttaisiin tekemään vaikeita päätöksiä, otetaanko mukaan huippu-urheilijoiden valmentajia vai niitä valmentajia, jotka heille kasvattavat näitä huippu-urheilijoita, joista he sitten tekevät huippu-urheilijoita. Mielestäni tulisi suosia molempia valmennustasoja, myös paraurheiluvalmentajia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.